

بررسی پایایی و روایی مقیاس افسردگی - شادکامی

در کارکنان دادگستری شهر اصفهان

* دکتر احمد علی پور^۱، ناهید نوری^۲

^{۱،۲} گروه روان شناسی دانشگاه پیام نور

خلاصه

مقدمه: این تحقیق با هدف بررسی پایایی و روایی مقیاس افسردگی - شادکامی در کارکنان دادگستری شهر اصفهان انجام شده است.
روش کار: از میان ۹۰۰ نفر کارکنان دادگستری این شهر، ۲۰۰ نفر که ۱۳۴ نفر مرد و ۶۶ نفر زن بودند، به شیوه تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. میانگین سنی آنها ۳۳/۷ با انحراف استاندارد ۱۰/۶ بود و دامنه سنی آنها بین ۲۱ و ۵۶ در نوسان بود. میزان تحصیلات آن ها نیز از دیپلم تا فوق لیسانس بود. همه آزمودنی ها در یک جلسه پرسش نامه ۲۵ گویه ای افسردگی - شادکامی و پرسش نامه شادکامی آکسفورد و مقیاس افسردگی بک را تکمیل کردند.

نتایج: بررسی همسانی درونی پرسش نامه نشان داد که همه گویه ها همبستگی بالایی با نمره کل دارند، آلفای کرونباخ ۰/۹۴ و پایایی بازآزمایی پس از دو ماه ۰/۷۲ به دست آمد. به علت همبستگی بالای مقیاس با پرسش نامه شادکامی آکسفورد و مقیاس افسردگی بک روایی ملاکی مقیاس تایید شد. تحلیل عوامل به استخراج ۵ عامل با ارزش ویژه بالاتر از ۱ منجر شد که در مجموع ۶۳/۲۳ درصد واریانس را تبیین می کنند، اما از آن جا که اولین عامل با ارزش ویژه ۱۰/۷۲ بیشتر واریانس (۴۲/۹۱ درصد) را تبیین می کند، از یک مدل تک عاملی استفاده گردید.

نتیجه گیری: نتیجه این تحقیق نشان داد که مقیاس افسردگی - شادکامی ابزاری پایا و روا برای سنجش شادکامی در جمعیت ایرانی است.

واژه های کلیدی: پرسش نامه افسردگی - شادکامی، پایایی، روایی، کارکنان، اصفهان

مقدمه

که در سال ۱۹۹۳ توسط مک گریل و جوزف ساخته شده است. پژوهش های مختلف از جمله جوزف و لويس (۷) نشان داده است که این ابزار نیز از پایایی و روایی قابل قبولی برخوردار است. اگر چه این دو مقیاس همبستگی معنی دار و بالایی دارند، اما گاه استفاده از آنها به نتایج متفاوتی منجر شده است (۵). با این حال تحقیق در سؤالات دو پرسش نامه یاد شده نشان می دهد که این ابزارها بر مبنای نظری متفاوتی استوارند. فرانسيس (۸) معتقد است که ظاهراً سیاهه شادکامی آکسفورد شدت^۴ شادکامی و مقیاس افسردگی - شادکامی فراوانی^۵ شادکامی را می سنجد و به همین دلیل تفاوت این دو ابزار باعث ایجاد نتایج متضادی شده است.

در سال های اخیر باگسترش روان شناسی مثبت نگر^۱ مطالعه شادکامی^۲ محور اساسی پژوهش های این حیطه بوده است (۱). لذا طبیعی است که برای اندازه گیری آن ابزارهای مختلفی ساخته شده باشد. برای سنجش شادکامی دو پرسش نامه کلاسیک و رایج وجود دارد: یکی از این ابزارها سیاهه شادکامی آکسفورد (۲) است. این ابزار که به فارسی ترجمه شده و پایایی و روایی مقدماتی آن برآورد شده است (۳)، در پژوهش های مختلفی مورد استفاده قرار گرفته است (۴-۶). یکی دیگر از ابزارهای سنجش شادکامی مقیاس افسردگی - شادکامی (D-HS)^۳ است

^۳ آدرس مؤلف مسؤول: تهران - ابتدای جاده شکرک - سازمان مرکزی دانشگاه پیام نور - دفتر گروه روان شناسی
تلفن تماس: ۰۴۱۱-۳۳۹۳۶۳۳

تاریخ وصول: ۸۵/۵/۲۴ تاریخ تأیید: ۸۵/۸/۱۸ Email: Alipor@PNU.ac.ir

^۱-Positive psychology

^۲-happiness

^۳- Depression-happiness scale

^۴- Intensity

^۵- Frequency

کارهای بعدی با نمونه های غیردانشجو نیز شواهدی قوی برای پایایی درونی مقیاس فراهم کرد (۱۳).

مقیاس D-HS رقیبی جدی برای پرسش نامه شادکامی آکسفورد شد. از طرفی می دانیم که پرسش نامه شادکامی آکسفورد با معکوس کردن گویه های پرسش نامه افسردگی بک ساخته شده است (۲)، یعنی از لحاظ مفهومی دو قطبی است اما از لحاظ آماری چنین نیست. با این حال مقیاس افسردگی- شادکامی یک مقیاس کاملاً دو قطبی است و بر این فرض استوار است که فقدان افسردگی به معنای شادکامی نیست بلکه فرد باید واجد ویژگی های دیگری باشد تا بتوان او را شادکام دانست.

امروزه در کلینیک ها نیز نه تنها بر کاهش افسردگی بلکه بر افزایش شادکامی تأکید می شود و حتی افزایش شادکامی هدف مهمتری تلقی می شود. برای رسیدن به این هدف مقیاس افسردگی- شادکامی ابزار بسیار مناسبی است. تحقیقات زیادی وجود دارد که پایایی و روایی مقیاس شادکامی- افسردگی را نشان داده اند. برای مثال بعضی تحقیقات (۱۳) آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کرده اند، حال آن که لوپس و اولسن (۱۴) آلفای کرونباخ ۰/۹۳ را گزارش کرده اند. در مطالعات دیگر (۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰) آلفای کرونباخ بین ۰/۸۵ و ۰/۹۳ را به دست آورده اند. همبستگی بین دوبار اجرای آزمون پس از دو هفته ۰/۷۰ (۱۷) و پس از دو سال ۰/۵۵ (۱۶) گزارش شده است. میانگین نمرات آزمودنی ها در مطالعات مختلف بین ۴۲ تا ۴۸ با انحراف استاندارد ۱۰/۷۰ تا ۱۰/۹۸ بوده است (۱۷)، به همین دلیل لوپس و همکاران (۱۹) نقطه برش آن را ۴۲ می دانند. از آن جا که این مقیاس برای اندازه گیری بهزیستی روان شناختی ساخته شده است، همبستگی آن با سایر ابزارهای سنجش بهزیستی روان شناختی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بررسی ها نشان داده است که این مقیاس با افسردگی (۱۴)، شادکامی آکسفورد (۷)، منبع کنترل (۱۵)، حرمت خود (۱۵)، اضطراب (۱۵)، سلامت عمومی (۱۸) و رضایت از زندگی (۱۳) همبستگی معناداری دارد.

در تحقیقات مختلف روشن شده است که این دو مقیاس همبستگی بالایی (۷۶/۰) با یکدیگر دارند (۹). مقایسه مواد این دو مقیاس نشان می دهد که این دو از لحاظ نظری براساس بنیان های متفاوتی ساخته شده اند که برای درک این بنیان ها باید مفهوم بهزیستی ذهنی^۱ و بهزیستی روان شناختی^۲ را از هم متمایز کرد. به نظر کیز، اشموتکین و ریف (۱۰) بهزیستی ذهنی ارزیابی زندگی با توجه به تعادل بین عاطفه مثبت و منفی است، حال آن که بهزیستی روان شناختی به معنای تعهد فرد نسبت به رشد فردی گسترده تر و چالش های وجودی در زندگی است. با این توصیفات مواد مقیاس افسردگی- شادکامی دارای جملاتی است که وضعیت فرد را در هفت روز اخیر سوال می کنند و بنابراین انعکاسی از بهزیستی ذهنی هستند. اما مواد مقیاس شادکامی آکسفورد جنبه های کلی شادکامی را در یک دوره زمانی طولانی تر اندازه گیری می کنند. در نتیجه پرسش نامه شادکامی آکسفورد بهزیستی روان شناختی را می سنجد (۱۱).

مک گریل و جوزف (۱۲) با تهیه مقیاس افسردگی- شادکامی امکان تعریف عملیاتی شادکامی را فراهم کرده اند. آنها ابتدا یک مقیاس ۴۰ گویه ای را به ۲۰۰ دانشجو دادند که انواع افکار، احساسات تجارب بدنی مربوط به سازه های افسردگی و شادکامی را می سنجید. تحلیل مؤلفه های اصلی با روش اکتشافی به استخراج ۱۰ عامل منجر شد که ارزش ویژه آنها بیش از ۱ بود و ۶۴/۵ درصد واریانس را تبیین می کردند. عامل اول با ارزش ویژه ۲۸/۱۱، ۲/۲۹ تا ۲۸ درصد واریانس را تبیین می کرد و هر یک از ۹ عامل دیگر ۶/۳ درصد واریانس را تبیین می کردند. از میان ۴۰ گویه تنها ۲۵ گویه بار عاملی بیش از ۰/۵۰ در عامل اول داشتند و برای مقیاس نهایی انتخاب شدند. از این ۲۵ گویه ۱۲ گویه به افکار، احساسات و تجارب بدنی مثبت و ۱۳ گویه احساسات منفی را می سنجند. دامنه نمرات این مقیاس از ۳ تا ۶۹ با میانگین ۴۶/۲ و انحراف استاندارد ۱۲/۳ به دست آمد. همچنین در آن تحقیق پایایی درونی مقیاس ۲۵ ماده ای ۰/۹۳ به دست آمد.

^۱- Subjective well-being

^۲- Psychological well-being

احساسات و تجارب منفی است. برخی از گویه های آن عبارتند از: احساس غمگینی می کنم (معکوس)، از زندگی ام راضی هستم، احساس شادی می کنم، احساس می کنم زندگی بی معناست (معکوس). پایایی این مقیاس در پژوهش های متعددی بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۳ گزارش شده است (۷). همچنین روایی آن نیز در تحقیقات مختلف تأیید شده است.

ب) پرسش نامه شادکامی آکسفورد: در این تحقیق به منظور اندازه گیری متغیر شادکامی از پرسش نامه شادکامی آکسفورد استفاده شده است. پرسش نامه شادکامی آکسفورد در سال ۱۹۹۰ توسط آرچیل با معکوس کردن مواد مقیاس افسردگی بک ساخته شده است. این مقیاس ۲۹ ماده دارد که بر اساس طیف چهار درجه ای از ۰ تا ۳ نمره گذاری می شود. بنابراین حداقل نمره هر آزمودنی ۰ و حداکثر آن ۸۷ است. روایی این مقیاس در مطالعات مختلف از جمله مطالعه آرچیل ولو (۲۰) و پژوهش علی پور و نوربالا (۳) تأیید شده است. همچنین برای تعیین پایایی این آزمون آرچیل و لو (۲۰) ضریب آلفای ۰/۹۰ را با ۳۴۷ آزمودنی، فارنهام و برونیک (۲۱) ضریب آلفای ۰/۸۷ را با ۱۰۱ آزمودنی و نور (۲۲) با ۱۸۰ آزمودنی آلفای کرونباخ ۰/۸۴ را به دست آورده است. در ایران علی پور و نوربالا (۳) با ۱۰۱ آزمودنی آلفای کرونباخ ۰/۹۳ را به دست آورده اند.

ج) مقیاس افسردگی بک: در این تحقیق از مقیاس افسردگی بک استفاده شده است که در سال ۱۹۶۱ توسط بک و وارد^۲ ساخته و در سال ۱۹۷۸ منتشر شد (۲۳). این مقیاس دارای دو فرم بلند و کوتاه ۲۱ و ۱۳ ماده ای است که همبستگی دو فرم بین ۰/۸۹ تا ۰/۹۷ گزارش شده است. فرم بلند مقیاس بک شامل ۲۱ گروه جمله است که جمله ها از صفر تا ۳ مرتب شده اند و حداکثر نمره ۶۳ است. بک و همکاران (۲۴) همسانی درونی فرم بلند را بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۲ با میانگین ۰/۸۶ گزارش کرده اند.

با روش بازآزمایی پایایی ۰/۴۸ تا ۰/۸۶ به دست آمده است. همبستگی با مقیاس افسردگی هامیلتون ۰/۷۳، با مقیاس خودسنجی زونک ۰/۷۶ و با مقیاس افسردگی MMPI ۰/۷۴ بوده است. پژوهش های تحلیل عاملی نیز فقط یک عامل را به دست داده است (۲۳).

همچنین تحقیق لويس، مک کولام و جوزف (۱۷) نشان داده است که مقیاس افسردگی- شادکامی همبستگی معنادار و بالایی با مقیاس تعادل عاطفه برادبورن^۱ دارد. با توجه به اهمیت نظری و کاربردی مقیاس افسردگی- شادکامی در سنجش شادکامی هدف پژوهش حاضر بررسی پایایی و روایی فرم فارسی آن در نمونه های ایرانی است.

روش کار

نمونه و روش نمونه گیری: جامعه این پژوهش کلیه کارکنان زن و مرد شاغل در دادگستری شهر اصفهان بودند که شامل ۹۰۰ نفر می شدند. از میان این ۹۰۰ نفر، ۲۰۰ نفر به شیوه تصادفی ساده انتخاب شدند. از این ۲۰۰ نفر ۱۳۴ نفر مرد و ۶۶ نفر زن بودند که بر اساس روش تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. میانگین سنی آنها ۳۳/۷ سال و انحراف استاندارد سنی آنها ۱۰/۶ سال بود. دامنه سنی آنها بین ۲۱ و ۵۶ سال بود. میزان تحصیلات آنها نیز بین دیپلم تا فوق لیسانس بود. همگی این افراد شاغل رسمی دادگستری بودند که بین ۲ تا ۳۰ سال سابقه کار در دادگستری اصفهان را داشتند.

ابزارها

الف) مقیاس افسردگی- شادکامی: این مقیاس که در سال ۱۹۹۳ توسط مک گریل و جوزف ساخته شده است، یک پرسش نامه خودسنجی است که ۲۵ گویه دارد و گویه های آن تجارب عاطفی، شناختی و بدنی را در بر می گیرند. هر گویه در یک مقیاس چهار درجه ای هرگز (صفر) به ندرت (۱) گاهی اوقات (۲) و اغلب اوقات (۳) نمره گذاری می شود. از این گویه ها ۱۳ گویه به افکار، احساسات و تجارب بدنی منفی مربوط می باشند که به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. ۱۲ گویه دیگر شامل افکار، احساسات و تجارب بدنی مثبت هستند که به صورت مستقیم نمره گذاری می شوند. نمره کل مقیاس از صفر تا ۷۵ در نوسان است. نمره های بالا مشخص کننده فراوانی بیشتر افکار، احساسات و تجارب مثبت و فراوانی پایین افکار،

²- Ward

¹- Bradburn

روش کار

استفاده قرار گرفتند و پرسش نامه های ناقص (۱۰ مورد) حذف شدند.

ابتدا فرم انگلیسی مقیاس افسردگی- شادکامی مک گریل و جوزف به فارسی ترجمه گردید و صحت ترجمه آن توسط دو متخصص روان شناسی و زبان انگلیسی تأیید گردید. سپس از ۵ روان شناس خواسته شد تا تعیین کنند که آیا این مقیاس شادکامی را می سنجد یا خیر. پس از تأیید روایی صوری مقیاس از ۵ دانشجوی خواسته شد که مقیاس افسردگی- شادکامی را تکمیل کرده و موارد ابهام آن را مشخص نمایند. بعد از رفع موارد ابهام پرسش نامه به تعداد لازم تکثیر شد و همراه با پرسش نامه شادکامی آکسفورد و مقیاس افسردگی بک در اختیار آزمودنی ها گذاشته شد تا در یک جلسه آنها را تکمیل کنند. پرسش نامه هایی که به صورت کامل تکمیل شده بودند (۲۰۰ فقره) در تحلیل مورد

نتایج

ابتدا ویژگی های آماری مقیاس به دست آمده است که در جدول شماره (۱) آورده شده است. همان طور که در جدول ملاحظه می کنید، میانگین نمره مقیاس افسردگی- شادکامی کل، مردان و زنان به ترتیب ۵۲/۰۶، ۵۴/۸۰ و ۴۷/۴۸ و انحراف استاندارد کل، مردان و زنان نیز به ترتیب ۱۳/۵۹، ۱۴/۳۷ و ۱۴/۵۴ است. آزمون t نشان می دهد که تفاوت میانگین های شادکامی مردان و زنان معنادار است و با اطمینان حداقل ۹۵٪ میانگین شادکامی مردان بیشتر از زنان است.

جدول ۱- آماره های توصیفی مقیاس و نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین شادکامی زنان و مردان

نمره مقیاس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	t	معناداری
کل	۲۰۰	۵۲/۰۶	۱۴/۳۷	۰	۷۵	۳/۵۹	۰/۰۰۱
مردان	۱۴۴	۵۴/۸۰	۱۳/۵۹	۰	۷۵	-----	-----
زنان	۶۶	۴۷/۴۸	۱۴/۵۴	۶	۷۳	-----	-----

پایایی بالای مقیاس را نشان می دهد. یکی از روش های بررسی روایی آزمون ها، روایی ملاکی است. در این روش همبستگی آزمون با آزمون های ملاک که روایی آنها قبلاً تأیید شده است، محاسبه می شود.

در این پژوهش آزمون های شادکامی آکسفورد و افسردگی بک که روایی آنها قبلاً به اثبات رسیده است به عنوان آزمون های ملاک مورد استفاده قرار گرفته اند.

نتایج همبستگی بین مقیاس افسردگی- شادکامی و مقیاس های شادکامی آکسفورد و افسردگی بک در جدول شماره (۳) آورده شده است.

به منظور بررسی گویه های پرسش نامه میانگین و انحراف معیار گویه ها و همبستگی هر گویه با نمره کل محاسبه شده است که نتایج آن در جدول ۲ آمده است. همچنین در ستون آخر جدول (۲) بار عاملی هر گویه در تک عامل مقیاس آورده شده است.

همان طور که در جدول شماره (۲) ملاحظه می شود، همبستگی همه گویه ها با نمره کل بالا و از نظر آماری معنادار است. آلفای کل مقیاس نیز ۰/۹۴ است و حذف هیچ گویه ای آلفای کرونباخ مقیاس را افزایش نمی دهد. همچنین بررسی پایایی آزمون با روش دو نیمه کردن و ضریب گوتمن نیز آلفای ۰/۹۴ را تأیید کرد. برای بررسی پایایی به شیوه باز آزمایی مقیاس افسردگی- شادکامی به فاصله دو ماه روی ۵۰ آزمودنی اجرا شد که همبستگی بین دو بار اجرا ۰/۷۲ به دست آمد و این روش نیز

جدول ۲- میانگین، انحراف معیار، همبستگی با نمره کل گویه ها و آلفا در صورت حذف و بار عاملی گویه ها

شماره گویه در مقیاس	میانگین	انحراف معیار	همبستگی با کل	آلفا در صورت حذف گویه	بار عاملی در تک عامل
۱	۱/۳۷	۰/۸۴	۰/۶۶	۰/۹۳	۰/۶۹
۲	۲/۱۶	۰/۹۴	۰/۶۸	۰/۹۳	۰/۷۱
۳	۲/۱۴	۰/۹۲	۰/۶۳	۰/۹۳	۰/۶۸
۴	۲/۶۵	۰/۶۰	۰/۴۱	۰/۹۴	۰/۴۶
۵	۲/۲۴	۰/۸۹	۰/۶۸	۰/۹۳	۰/۷۱
۶	۲/۲۰	۰/۸۶	۰/۶۹	۰/۹۳	۰/۷۳
۷	۲/۲۸	۰/۹۵	۰/۵۴	۰/۹۴	۰/۵۷
۸	۲/۵۵	۰/۷۷	۰/۶۱	۰/۹۳	۰/۶۵
۹	۲/۶۲	۰/۷۳	۰/۴۸	۰/۹۴	۰/۵۲
۱۰	۱/۸۶	۰/۹۱	۰/۵۰	۰/۹۴	۰/۵۳
۱۱	۲/۲۸	۰/۷۷	۰/۷۰	۰/۹۳	۰/۷۵
۱۲	۲/۲۲	۰/۷۵	۰/۷۳	۰/۹۳	۰/۷۸
۱۳	۱/۶۷	۰/۹۰	۰/۶۰	۰/۹۳	۰/۶۳
۱۴	۱/۶۸	۰/۹۳	۰/۴۲	۰/۹۴	۰/۴۵
۱۵	۲/۵۰	۰/۷۸	۰/۶۰	۰/۹۳	۰/۶۴
۱۶	۷۸۴	۰/۸۹	۰/۶۸	۰/۹۳	۰/۷۲
۱۷	۱/۴۰	۰/۹۰	۰/۷۰	۰/۹۳	۰/۷۳
۱۸	۲/۵۰	۰/۸۰	۰/۶۳	۰/۹۳	۰/۶۸
۱۹	۱/۷۶	۰/۸۸	۰/۵۹	۰/۹۳	۰/۶۲
۲۰	۹۰/۲۱	۰/۹۲	۰/۶۵	۰/۹۳	۰/۷۰
۲۱	۱/۶۵	۰/۹۰	۰/۶۴	۰/۹۳	۰/۶۷
۲۲	۲/۲۳	۰/۸۷	۰/۴۸	۰/۹۴	۰/۵۲
۲۳	۲/۳۶	۰/۷۹	۰/۷۴	۰/۹۳	۰/۷۹
۲۴	۲/۲۹	۰/۸۷	۰/۶۴	۰/۹۳	۰/۶۶
۲۵	۲/۰۸	۱/۰۶	۰/۴۸	۰/۹۴	۰/۵۲

روش دیگر برای بررسی روایی آزمون استفاده از تحلیل عوامل است که در این تحقیق نیز از این روش استفاده شده است و نتایج آن در جدول شماره (۴) آورده شده است. مقیاس افسردگی بک ۰/۷۲- است در سطح ۰/۰۰۰۱ معنادار است. بنابراین مقیاس افسردگی- شادکامی روایی ملاکی قابل قبولی دارد.

همان طور که در جدول شماره (۳) ملاحظه می شود همبستگی بین نمره های مقیاس افسردگی- شادکامی با پرسش نامه شادکامی آکسفورد ۰/۷۹ است که در سطح ۰/۰۰۰۱ معنادار است. همچنین همبستگی نمره های مقیاس افسردگی- شادکامی با مقیاس افسردگی بک ۰/۷۲- است که در سطح ۰/۱۰۰۰ معنادار است بنابراین مقیاس افسردگی- شادکامی روایی ملاکی قابل قبول داد.

جدول ۳- همبستگی بین مقیاس افسردگی- شادکامی و مقیاس های شادکامی آکسفورد و افسردگی بک

مقیاس ها	افسردگی- شادکامی آکسفورد	افسردگی بک
افسردگی- شادکامی آکسفورد	۱	۰/۷۹ *۰/۰۰۰۱
افسردگی بک	-۰/۷۳ *۰/۰۰۰۱	۱

* معنی دار

جدول ۴- نتیجه تحلیل عوامل برای گویه های مقیاس شادکامی- افسردگی

عوامل	مقادیر ویژه اولیه کل	مقادیر ویژه اولیه درصد واریانس	مقادیر ویژه اولیه درصد تراکمی
۱	۱۰/۷۲	۴۲/۹۱	۴۲/۹۱
۲	۱/۷۶	۷/۰۷	۴۹/۹۸
۳	۱/۲۲	۴/۹۰	۵۴/۸۸
۴	۱/۰۷	۴/۲۹	۵۹/۱۸
۵	۱/۰۱	۴/۰۵	۶۳/۲۳
۶	۰/۹۲	۳/۷۱	۶۶/۹۴
۷	۰/۸۴	۳/۳۶	۷۰/۳۰
۸	۰/۷۸	۳/۱۵	۷۳/۴۶
۹	۰/۷۴	۲/۹۸	۷۶/۴۵
۱۰	۰/۶۵	۲/۶۲	۷۹/۰۷
۱۱	۰/۵۹	۲/۳۵	۸۱/۴۳
۱۲	۰/۵۲	۲/۰۸	۸۳/۵۲
۱۳	۰/۴۹	۱/۹۹	۸۵/۵۱
۱۴	۰/۴۵	۱/۸۲	۸۷/۳۴
۱۵	۰/۴۳	۱/۷۲	۸۹/۰۶
۱۶	۰/۳۶	۱/۴۶	۹۰/۵۳
۱۷	۰/۳۴	۱/۳۷	۹۱/۹۱
۱۸	۰/۳۲	۱/۳۰	۹۲/۲۱
۱۹	۰/۳۱	۱/۲۵	۹۴/۴۶
۲۰	۰/۲۹	۱/۱۸	۹۵/۶۴
۲۱	۰/۲۶	۱/۰۴	۹۶/۶۹
۲۲	۰/۲۴	۰/۹۸	۹۷/۶۷
۲۳	۰/۲۲	۰/۸۹	۹۸/۵۷
۲۴	۰/۱۸	۰/۷۳	۹۹/۳۱
۲۵	۰/۱۷	۰/۶۸	۱۰۰

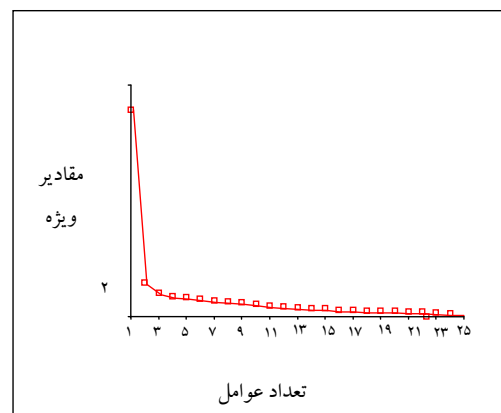
بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد که میانگین نمره مقیاس افسردگی-شادکامی برای کل، مردان و زنان به ترتیب ۵۲/۰۶، ۵۴/۸۰ و ۴۷/۴۸ است. این نتیجه با نتایج دیگران هماهنگ است. در تحقیق مک گریل و جوزف (۱۲) میانگین مقیاس ۴۶/۲ به دست آمده که از میانگین دست آمده در تحقیق حاضر کمتر است. دلیل بالا بودن میانگین شادکامی در تحقیق حاضر می تواند به تفاوت های فرهنگی، بالا بودن میانگین سنی آزمودنی ها، شاغل بودن آنها و متأهل بودن مربوط باشد. چه برخی پژوهش ها نشان داده است که شادکامی در جامعه ایران بیشتر است (۳). همچنین میزان شادکامی در افراد شاغل، متأهل و مسن تر بیشتر است (۲۶، ۲۵).

همچنین تحقیق حاضر نشان داد که میانگین شادکامی در مردان بیشتر از زنان است که چنین نتیجه ای با تحقیقات دیگر از جمله پژوهش فرانسیس و کاتز (۲۷) و آرجیل و لو (۲۰) هماهنگ نیست زیرا پژوهش های دیگر یا تفاوتی بین زنان و مردان در نمره شادکامی گزارش نکرده اند و یا نمره شادکامی زنان را بیشتر از مردان گزارش کرده اند. دلیل چنین یافته ای در پژوهش حاضر می تواند ارتقای شغلی مردان نسبت به زنان در نمونه این تحقیق باشد.

در این مطالعه هدف اساسی بررسی پایایی و روایی مقیاس افسردگی- شادکامی مک گریل و جوزف (۱۲) بود. نتایج نشان داد که آلفای کرونباخ پرسش نامه ۰/۹۴ است که بالاتر از نتایج مطالعات دیگران است. برای مثال تحقیق لوئیس، لانیگان، جوزف و دی فوکرت (۱۳) آلفای کرونباخ ۰/۸۵ اما لوئیس و اولسن آلفای کرونباخ ۰/۹۳ را گزارش کرده اند (۱۴). در پژوهش های دیگر (۷، ۱۲، ۱۴-۱۸) آلفای کرونباخ بین ۰/۸۵ و ۰/۹۳ به دست آمده است. بنابراین تحقیق حاضر همانند پژوهش های دیگران پایایی بالای فرم فارسی مقیاس افسردگی- شادکامی مک گریل و جوزف را در آزمودنی های ایرانی تأیید می کند. همچنین تأثیر حذف هر گویه بر افزایش آلفای کرونباخ (پایایی) بررسی شد و نتایج نشان داد که حذف هیچ گویه ای پایایی مقیاس را بالا نمی برد. این نتیجه نیز با نتایج دیگران از جمله مک گریل و جوزف هماهنگ است (۱۲).

همان طور که در جدول مشاهده می کنید، با روش تحلیل مؤلفه های اکتشافی ۵ عامل با ارزش ویژه بالاتر از ۱ به دست می آید که در مجموع ۶۳/۲۳ درصد واریانس را تبیین می کنند و عوامل دوم تا چهارم به ترتیب ۷/۰۷، ۴/۹۰، ۴/۲۹ و ۴/۰۵ درصد واریانس را تبیین می کنند. بنابراین هر یک از این عوامل به تنهایی کمتر از ۱۰ درصد واریانس را تبیین می کنند و بر اساس منابع معتبر (۲۵) اگر عاملی کمتر از ۱۰ درصد واریانس را تبیین کند احتمالاً تصادفی است. از طرف دیگر با استفاده از مدل ۵ عاملی، بار عاملی گویه ها در عوامل ۲ تا ۵ بسیار پایین بود و برخی گویه ها در چندین عامل قرار می گرفتند. لذا با توجه به این موارد از آن جا که هدف از این تحقیق همانند پژوهش مک گریل و جوزف (۱۲) و تحقیق جوزف و لوئیس (۷) بررسی عملی بودن مقیاسی بوده است که از لحاظ آماری دو قطبی باشد و از آن جا که اولین عامل با ارزش ویژه ۱۰/۷۲ بیشتر واریانس (۴۲/۹۱ درصد) را تبیین می کند، لذا از یک مدل تک عاملی استفاده گردید. بار عاملی هر گویه در این تک عامل در آخرین ستون جدول ۲ آورده شده است. این بار عاملی از ۰/۴۵ تا ۰/۷۹ در نوسان است و به جز یک گویه برای تمام گویه ها بیش از ۰/۵۲ است. نمایش تصویری عوامل در نمودار ۱ آورده شده است.

نمودار ۱- نمودار اسکری، نمایش تصویری

نمودار اسکری نیز مؤید این است که یک عامل بیشتر واریانس مقیاس را تبیین می کند. بنابراین استفاده از روش تحلیل عامل نیز روایی قابل قبول مقیاس افسردگی- شادکامی را نشان می دهد.

را تبیین می کنند اما عوامل دوم تا چهارم به ترتیب ۴/۹۰، ۷/۰۷، ۴/۲۹ و ۴/۰۵ درصد واریانس را تبیین می کنند. لذا چون عواملی که کمتر از ۱۰ درصد واریانس را تبیین کنند تصادفی هستند (۲۶) و از آن جا که در صورت استفاده از مدل ۵ عاملی بار عاملی گویه ها در عوامل ۲ تا ۴ بسیار پایین بود از یک مدل تک عاملی استفاده گردید. مضافاً این که چون هدف از این تحقیق همانند پژوهش مک گریل و جوزف (۱۲) و تحقیق جوزف و لويس (۷) بررسی عملی بودن مقیاسی بوده که از لحاظ آماری دو قطبی باشد و به خاطر این که اولین عامل با ارزش ویژه ۱۰/۷۲ بیشتر واریانس (۴۲/۹۱ درصد) را تبیین می کند، از یک مدل تک عاملی استفاده گردید. بار عاملی هر گویه در این تک عامل بالا بود. بنابراین همانند مطالعات مک گریل و جوزف (۱۲) و تحقیق جوزف و لويس (۷) تحلیل عوامل مقیاس افسردگی- شادکامی در نمونه های ایرانی نیز به استخراج یک عامل منجر شد که تمام گویه ها در آن بار عاملی بالایی دارند. بررسی همبستگی تک تک گویه های مقیاس با نمره کل مقیاس نیز روشن می سازد که همه گویه ها با نمره کل مقیاس همبستگی بالایی بین ۰/۴۲ تا ۰/۷۴ دارند و این همبستگی ها همگی در سطح ۰/۰۱ معنا دار هستند لذا نیازی به تغییر هیچ یک از گویه ها نیست.

به طور کلی نتیجه این تحقیق نشان می دهد که فرم فارسی مقیاس افسردگی- شادکامی پایایی و روایی قابل قبولی دارد و به راحتی می توان از آن برای سنجش شادکامی در مراکز مشاوره و کلینیک های روان شناسی استفاده کرد. با این حال تحقیق حاضر محدودیت هایی دارد از جمله این که تحقیق در شهر اصفهان انجام شده لذا نتایج آن را نمی توان به جاهای دیگری تعمیم داد. محدودیت های دیگر این است که این پژوهش روی افراد شاغل در سازمان خاصی انجام شده و تعداد زنان با مردان برابر نبوده است. لذا به علاقمندان توصیه می شود این تحقیق را در نمونه هایی با حجم بزرگتر و با ویژگی های متفاوت انجام دهند تا بتوان با اطمینان کامل از این مقیاس استفاده کرد.

پایایی این مقیاس به شیوه باز آزمایی نیز مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که به فاصله دو ماه با ۵۰ آزمودنی همبستگی بین دوبار اجرا ۰/۷۲ است و این روش نیز پایایی بالای مقیاس را نشان می دهد. چنین نتیجه ای هم با دیگر تحقیقات در این خصوص هماهنگ است. در این زمینه دو تحقیق انجام شده که یکی از آنها (۱۷) همبستگی بین دوبار اجرای آزمون را پس از دو هفته ۰/۸۵ گزارش کرده و دیگری (۱۳) پس از دو سال همبستگی ۰/۵۵ را گزارش کرده است که نتیجه تحقیق حاضر نیز با آنها سازگار است. بنابراین پایایی باز آزمایی مقیاس افسردگی- شادکامی نیز قابل قبول است.

در این پژوهش برای بررسی روایی مقیاس از دو روش استفاده شده است. در روش اول برای بررسی روایی ملاکی همبستگی این مقیاس با دو آزمون روا یعنی پرسش نامه شادکامی آکسفورد و مقیاس افسردگی بک محاسبه شده است. همبستگی مقیاس با پرسش نامه شادکامی آکسفورد ۰/۷۹ و با مقیاس افسردگی بک ۰/۷۲- به دست آمد که این همبستگی ها در سطح ۰/۰۰۱ نیز معنا دار هستند. هیلز و آرچیل (۹) در تحقیق خود همبستگی بین مقیاس افسردگی- شادکامی و پرسش نامه شادکامی آکسفورد را ۰/۷۶ گزارش کرده اند و تحقیق جوزف، لويس و اولسون (۱۴) نشان داده است که همبستگی مقیاس افسردگی- شادکامی با مقیاس افسردگی بک ۰/۷۵- است. بنابراین نتیجه این تحقیق در راستای تحقیقات دیگران مؤید روایی ملاکی فرم فارسی مقیاس است.

دومین روش برآورد روایی روش تحلیل عوامل بوده است. تحلیل عوامل توسط مک گریل و جوزف (۱۲) نشان داد که روش تحلیل مؤلفه های اصلی با روش اکتشافی به استخراج ۱۰ عامل منجر می شود که ارزش ویژه آنها بیش از ۱ بود و ۶۴/۵ درصد واریانس را تبیین می کردند. عامل اول با ارزش ویژه ۲۸/۱۱، ۲/۲۹ درصد واریانس را تبیین می کرد و هر یک از ۹ عامل ۶/۳ درصد واریانس را تبیین می کرد لذا این مؤلفان از یک مدل تک عاملی استفاده کرده اند. در این پژوهش تحلیل عامل با روش تحلیل مؤلفه های اکتشافی ۵ عامل با ارزش ویژه بالاتر از ۱ به دست داد که در مجموع ۶۳/۲۳ درصد واریانس

منابع

1. Joseph S, Linley PA. Positive therapy: A positive psychological theory of therapeutic practice. In PA. Linley S. Joseph (Eds). Positive psychology in practice. Hoboken, NJ: Wiley; 2004: 354–368.
2. Argyle M, Martin M, Crossland J. Happiness as a function of personality and social encounters, in: Forgas JP, Innes JM (Eds). Recent Advances in Social Psychology: An international perspective: North Holland, Elsevier Science Publishers. 1989: 189–203.
۳. علی پور احمد، نوربالا احمد علی. بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسش نامه شادکامی آکسفورد. اندیشه و رفتار. ۱۳۷۸. شماره ۵۵: ۱۸–۶۵.
۴. علی پور احمد. شاد زیستی و شخصیت. مجله علوم روان شناختی، ۱۳۸۴ a دوره چهارم، شماره ۱۴، ۱۳۶–۱۴۰.
۵. علی پور احمد. رابطه جهت گیری های مذهبی و حرمت خود با شاد زیستی. مجله علوم روان شناختی، ۱۳۸۴ b، دوره چهارم، شماره ۱۶: ۳۲۳–۳۳۸.
۶. یزدانی فضل الله، آزاد حسین. بررسی رابطه بین نگرش دینی، سبک های مقابله ای و شادکامی در دختران و پسران دبیرستان های اصفهان در سال تحصیلی ۸۱–۸۲. دانش و پژوهش در روان شناسی، ۱۳۸۲، شماره ۱۶، ۴۶–۱۶.
7. Joseph S, Lewis CA. The Depression – Happiness Scale: Reliability and validity of a bipolar self-report scale. Journal of Clinical Psychology; 1998: 54; 537–544.
8. Francis LJ, Jones S H, Wilcox C. Religiosity and happiness: During adolescence, young adulthood and later life, Journal of Psychology and Christianity. 2000:19; 245-257.
9. Hills P, Argyle M. The Oxford Happiness Questionnaire: A compact scale for the measurement of psychological well-being. Personality and Individual Differences, 2002: 33; 1073–1082.
10. Keyes CL M, Shmotkin D, Ryff CD. Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. Journal of Personality and Social Psychology, 2002: 82; 1007–1022.
11. Lewis AL, Maltby JO, Day L. Religious orientation, religious coping and happiness among UK adults. Personality and Individual Differences, 2005: 38; 1193–1202.
12. McGreal R, Joseph S. The Depression-Happiness Scale. Psychological Reports, 1993: 73; 1279–1282.
13. Lewis CA, Lanigan C, Joseph S, de Fockert, J. Religiosity and happiness: no evidence for an association among undergraduates, Personality and Individual Differences, 1997: 22; 119–121.
14. Joseph S, Lewis CA, Olson C. Convergent validity of the Depression – Happiness Scale with measures of depression. Journal of Clinical Psychology. 1996. 52.551-554.
15. Cammock T, Joseph S, Lewis CA. Personality correlates of scores on the Depression-Happiness Scale. Psychological Reports, 1994, 75, 1649-1650.
16. Lewis CA, Joseph S. Convergent validity of the Depression – Happiness Scale with measures of happiness and satisfaction with life. Psychological Reports, 1995, 76, 876–878.
17. Lewis CA, McCollum MA, Joseph S. The Depression-Happiness Scale: Test–retest data over two weeks. Psychological Reports, 1999, 85, 889–892.
18. Walsh J, Joseph S, Lewis CA. Internal reliability and convergent validity of the Depression-Happiness Scale with the General Health Questionnaire in an employed adult sample. Psychological reports, 1995. 76, 137-138.
19. Lewis CA, Cruise SM. Religion and happiness: Consensus, contradictions, comments and concerns. Mental Health, Religion and Culture, 1995, 9, 213-225.
20. Argyle M, LUL. The happiness of extroverts. Personality and Individual differences, 1990, 11, 1011-1017.
21. Furnham A, Brewing C. Personality and happiness. Personality and Individual Differences, 1990, 11, 1093-1096.
22. Noor NM. Work and family roles in relation to women well- bieng. Unpublished Ph.D. dissertation, University of Oxford 1993.

۲۳. مهربانی زاده هنرمند مهناز . بررسی تأثیر شناخت درمانگری در کاهش افسردگی و افزایش مؤلفه های خود پنداشت. مجله روان شناسی، ۱۳۷۷، سال ۲، شماره ۱۵۹: ۱۷۶-۱۷۷.

24. Beck AT, Steer RA, Gorbin M. Psychometric properties of the Beck Depression Inventory: twenty-five years of evaluation. *Clinical Psychology Review*. 1988. 8: 77-100.

۲۵. هومن، حیدر علی. استاندارد کردن پرسش نامه ارجحیت شخصی ادواردز، نشریه علوم تربیتی (ویژه روان سنجی). دانشگاه تهران، ۱۳۶۷: ۳۵.

26. Peiró A. Happiness, satisfaction and socio-economic conditions: Some international evidence *Journal of Socio-Economics* Volume 35, Issue 2 , April 2006, Pages 348-365.

27. Veenhoven, R. How harmful is happiness? Consequences of enjoying life or not. *Universitaire Pers Rotterdam, Den Haag, Netherlands*. 1989. 35: 78-82.

28. Francis LJ, Katz YJ. Religiosity and happiness: a study among Israeli female undergraduates. *Research in the Social Scientific Study of Religion*, 2002, 13, 75-86.

Abstract

A study on reliability and validity of the depression-happiness scale in justice's staff of Isfahan city

Alipoor A, Nori N

Introduction: The purpose of this study was to assess the reliability and validity of the Depression-Happiness Scale (H-PS) in staff of Isfahan justice.

Methods and Materials: 200 subjects (134 male, 66 female) with a mean age of 33/7 (ranged from 21 to 56) and standard deviation 10/6 were chosen among 900 staff of Isfahan's court. Their literacy level ranged from diploma to MS. All subjects completed the Depression-Happiness Scale (D-HS), Beck Depression Inventory (BDI) and Oxford Happiness Inventory (OHI) in one session.

Results: The study of internal consistency of D-HS showed that all items have high correlation with total scores, the Cronbach alpha was 0/93 and test-retest reliability after two months was 0/72. D-HS was highly correlated with OHI and BDI. The factor analysis revealed 5 factors with an eigenvalue greater than 1, which could explain 57/1% of the total variance. But because first factor with an eigenvalue 10/72 accounted for most (42/91%) of the variance, a one-factor model was specified.

Conclusion: Depression-Happiness Scale is a reliable and valid test for measuring happiness in Iranian population.

Key words: Depression-Happiness Scale, reliability, validity, court staff, Isfahan